

István, a király Pulán

1998-ban kimaradtam a magyar országgyűlésből. Az új miniszterelnök, Orbán Viktor nagyköveti feladattal bízott meg. Bern és Pretoria elhárítása után Zágrábra esett a választás. Nem akartam elszakadni a hazai közélettől és a Kárpát-medencei elszakított magyar nemzetrészekről. Jakab Sándor, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségének elnöke javasolt délvidéki szomszédunkhoz nagykövetnek. Mai napig hálás vagyok érte. Közel maradtam Budapesthez, és segíthettem az ottani magyar közösségnek.

1999 januárjában nagy lelkesedéssel és komoly tervekkel mentem Zágrába. Elsőrendű feladatomból volt, hogy a délszláv háborúból kiszabadult országgal létrehozzuk a stratégiai partnerséget. Ennek alapja a nyolcszáz éves közös történelemben gyökerezett, melyet Antall József világított meg Horvátország függetlenségének sokoldalú támogatásával, és Orbán Viktor aktualizált 1998-as külpolitikai programjával. Sok egyéb mellett két „titkos” tervem is volt. Méltó emléket kell állítanom rendszerváltoztató miniszterelnökünknek, Antall Józsefnek, valamint elvigyem Dalmáciába Szörényi Levente és Bródy János örökbeesű nemzeti rockoperáját, az *István, a királyt*.

Igyekeztem lelkiismeretesen felkészülni az új feladatra. 98 novemberében meghívtam vacsorára lakásomba Nemeskürty István tanár urat feleségével együtt azzal a hátsó szándékkal, hogy tanácsokat kérjek a nagy tudású történésztől. Sok egyéb mellett két dologra hívta fel a figyelmemet. Ne törődjek Jellasics-csal, mert őt nem zsigeri magyargyűlölet hozta Pákozdra, csupán a császárnál kívánt jó pontokat szerezni báni hatalma megerősítéséhez, és további kiváltságokat akart szerezni a horvátoknak. Különben is, amikor látta, hogy komoly ellenállásba ütközik, meg sem állt Bécsig. (Futását megénekelő Petőfi emléktáblája ma pár száz méterre van Jellasics zágrábi szobrától.) Ezzel jelképesen azt sugallta, a horvát nemzetet alapvetően barátinak kell tekintenünk. Másik tanácsa arra irányult, a partnerség kialakításának egyik fontos területe kell legyen a kultúra. Hozzam el Budapestre a horvátok nemzeti operáját, a *Zrínyit*, és vigyek

CSÓTI GYÖRGY (1940) volt országgyűlési képviselő és zágrábi nagykövet, 2015-től a Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója.

ki egy magyar nemzeti művet, például a *Bánk bánt*. Az első könnyen és gyorsan megvalósult, Orbán Viktor fővédnökségével, a Horvát Nemzeti Színház előadásában 2000 őszen színre került a budapesti Operaházban a *Zrínyi*, horvát nyelven magyar felirattal, óriási közönségsikert aratva. (Egy előadás volt, többnyire meghívott protokoll vendégekkel.) Senkit nem zavart, hogy Szigetvár falán horvát zászló lengett a horvát katonák feje felett. A közönségben kitűnően tudatosult, hogy a dédnagyapa Zrínyi Miklós is mindkét nemzet közös hőse.

A viszont szereplést azonban másként valósítottam meg. Eredeti elhatározásom szerint az *Istoán, a királyt* vittem ki. Dubrovnikba szántam, a nyári játékokra. Tudtam, hogy Dalmáciában szeretik Árpád-házi királyainkat, sőt az Anjoukat is. Volt egy ezzel kapcsolatos hihetetlen élményem. 1979-ben, első jugoszláviai nyaralásunk alkalmával Dubrovnik mellett, a hegyoldalban laktunk egy szőlősgazda házában. Első napon, amikor a teraszon reggeliztünk, egyszer csak azt mondja a háziasszony: tudjuk-e, hogy közös királyaink voltak a középkorban, akiket nagy tisztelet övez Dalmáciában. Majd leestem a székről. Még ennél is érdekesebb történet, ami 1999 őszen esett meg velem. Újdonsült nagykövetségként elhatároztam, hogy hazaviszem Dubrovnikból Szent István fejedelmét. A dominikánus tartományfőnök, Frano Prcela, aki támogatta a tervemet, azt javasolta, a folyamat indításaként menjek meghirdetett hivatalos zárándokútra a kolostorba, ahol ő szentmisét celebrál ebből az alkalomból. A misén bejelentette, itt van a magyar nagykövet Zágrábból, aki szeretné hazavinni a törökök elől a XVI. században kimenekített ereklyét, amely menedéket kapott az akkori Ragusában, de most már biztonságban haza mehet. A mise után körülvettek fejkendő, népviseletbe öltözött idősebb asszonyok, és kérlelni kezdték, „kedves Nagykövet úr, ne vigye haza az ereklyét, hiszen Szent István a mi királyunk is volt!” Ilyen tisztelet és szeretet övezi a magyar királyokat az Adria partján! A tiszteletre méltó nénikék fejében összemosódott a múlt, nem számított, hogy István soha nem volt a királyuk, hiszen csak halála után fél évszázaddal került Dalmácia a Szent Korona uralma alá. Mindez arra ösztönzött, hogy az *Istoán, a királyt* mindenképpen a tengerpartra vigyem.

Szólnom kell röviden a fejedelmé további sorsáról is e helyen. Végül hosszú küzdelem után, elfogadható kompromisszumok árán, mindent előkészítettem, de Paskai László bíboros, a Magyar Katolikus Egyház feje nem tartotta fontosnak az ügyet, nem kérvényezte hivatalosan a fejedelmé hazatérését. Annyit azonban sikerült elérnem, hogy a magyar keresztény államiság millenniumi esztendejére kölcsön adták horvát barátaink. 2000. augusztus 17-én érkezett Budapestre katonai különgéppel, és a Szent István-bazilikában helyezték el, nem messze a Szent Jobbtól.

Dubrovnikkal azonban nem volt szerencsém. Tárgyaltam a polgármesterrel, a nyári játékok szervezőivel, de hamarosan kiderült, nincs megfelelő helyszín a magyar rockoperának. A szűk utcák között a terek is igen kicsinyek, nekünk meg nagy színpadi tér kellett, nem beszélve egy tágas nézőtérrel is. A következő ötletem Split, az egykori római Spalatum, Diocletianus palotájával, ugyan-

csak rangos, ígéretes helyszínek tűnt. Itt már lett volna tér akár a híres palotán belül is. A varázslatos római építmény csodálatos háttér lett volna. Itt is a polgármesterrel kezdtem, a városvezetés azonban halogatta a döntést, nem nagyon fűlött a foguk hozzá. Közben telt az idő, sehol semmi. Már lassan a mandátumom végéhez közeledtem eredmény nélkül. 2002 őszén jött hirtelen képbe Pula a kétezer éves amfiteátrumával. Igaz, ez már nem Dalmácia, de micsoda helyszín! A világ egyik legnagyobb és kivételes épségben maradt arénája, amely a római Colosseumnál is nagyobb és épebb. A kétezer éves falak között az ezeréves magyar történet! Mindez szárnyakat adott nekem is és munkatársaimnak is. A nagykövetség lázban égett. Ugyanis a pulai városvezetés, élén a polgármesterrel, az olasz származású Luciano Delbiancóval nagyon kedvezően fogadta jelentkezésünket és az előadás ötletét. Már a bemutatkozó látogatásunk átcsapott szervező-előkészítő megbeszéléssé. Behívatta a pulai kulturális élet kiemelkedő személyiségét, az albán származású zeneszerző-karmestert, pulai fesztiváligazgatót, Bashkim Shehut. A művészembernek is tetszett az ötlet, *elvileg* megvalósíthatónak tartotta. Már nem emlékszem pontosan, még aznap vagy a második előkészítő tárgyalásunk alkalmával jelentőségteljes arckifejezéssel félrehívott, és következőket adta elő. Régi vágya, hogy egyszer életében a Szegedi Szabadtéri Játékokon előadhasson egy horvát művet, esetleg a sajátját. Ha én ebben segítenék neki, szárnyakat kapna, és mindent megtenne az *Istoán, a király* pulai előadásáért. Megígértem neki, hogy ennek nem lesz semmi akadálya. Azonnal felhívtam Botka Lászlót, Szeged város polgármesterét, akit jól ismertem a parlamentből, 94-ben lett ifjú képviselő az MSZP színeiben, tagja volt a Külügyi Bizottságnak. Elmondtam, kivételes lehetőség előtt áll a Tisza-parti város: kulturális és egyéb gyümölcsöző kapcsolatot létesíthet Pulával, a műemlékekben gazdag tengerparti várossal, mely Salamon király sírjától kezdve Horthy Miklós haditengerészeti főhadiszállásáig sok szállal fűződik Magyarországhoz. Természetesen elmondtam a hátteret is. Botkának tetszett az ötlet, nyélbe is ütöttük a dolgot. (A részletekről majd később.) Az egész szegedi történet engem azért is lelkesített, mert Csóti őseim évszázadokon át megbecsült, dolgos polgárai voltak a hírös városnak. Édesapám még ott született, de budapesti egyetemi tanulmányai után a fővárosban maradt. Ennek okán erős érzelmi szálak fűztek a szabadtéri játékaikról is nevezetesen Csongrád megyei székhelyhez. Egy szóval Shehut érdekeltté tettük, megnyitottuk előtte a pályát, nem is csalódtunk benne, elkötelezett partnerünk lett.

Ez azonban még édeskevés volt. Az *Istoán, a király* nagyon drága produkció, sok szereplővel, nehéz díszletekkel külföldre vinni, nem olcsó multság. Ezen kívül beláthatatlan sok adminisztrációs nehézséggel is szembe találtuk magunkat, melyekre nem számítottunk. Miután azonban megtaláltuk a helyszínt, haladéktalanul leültünk a nagykövetség diplomataival, élükön Kékesi Ferenc első beosztottal, a tennivalók számba vételére és a szervező munka beindítására. Először a Szörényi családot kellett beavatni az isztriai történetbe. Leventét, Szabolcsot és Rosta Marit már a *Zrínyi* budapesti bemutatóján tájékoztattam terve-

imről 2000-ben. Elismerő csodálkozással néztek rám, bólintottak, azután sejtelmes mosolygással az arcukon elmentek. Amikor két évvel később Pulára vittem őket helyszíni szemlét tartani, elmondták, nem hitték, hogy lesz ebből valami. A helyzet felmérése és a lehetőségek számba vétele után Mari és Szabolcs azt mondták, ők nagyon boldogok lennének, ha ez megvalósulna, de nem látnak rá sok esélyt. Ők nem tudnak erre pénzt szerezni, de szurkolnak, hogy nekem sikerüljön.

Hasonlóan sikerült fellelkesíteni a mű kőszínházi változatát bemutató Pesti Magyar Színház igazgatóját, Iglódi Istvánt, aki a darabot rendezte. Ő – a társulat kiutaztatásának fedezésén túl – mindössze annyit kért, hogy az amfiteátrumban a helyiek biztosítsák a megfelelő méretű színpadot és áramellátást, a szükséges technikát ők hozzák. E részletekről még 2002-ben egyeztettünk Pulán a horvát házigazdákkal, akik ezt akkor vállalták is.

Az anyagi háttér megteremtéséért először korábbi képviselőtársamat, Rockenbauer Zoltánt, a nemzeti kulturális örökség miniszterét kerestem meg. A komolyzene rajongójaként azt mondta, inkább egy világhírű magyar szimfonikus zenekart vigyek ki horvát barátainkhoz, mint egy rockoperát, még ha olyan népszerű is nálunk. A helyszíneresés válságos időszakában érdemi döntésre nem került sor, mert Magyarországon 2002 tavaszán – nem kis meglepetésre – kormányváltásra került sor. Ez azonban nem befolyásolt engem abban, hogy tovább harcoljak elképzelésemért. Egy pécsi kulturális esemény kapcsán kéresemre találkoztam Görgey Gáborral, a Horn-kormány kulturális miniszterével, hogy pénzt kérjek tőle. Elmondtam, miről van szó, ő lazán megígért a nagykövetségnek hétmillió forintot. Ez ugyan kevés volt, de kezdetnek nem rossz. De nem sokkal később táviratban értesített, hogy az ígért összeg címkézve érkezik majd, csak a közelgő zágrábi nemzetközi könyvkiállítás céljaira használhatjuk fel! Ő ugyebár író ember... Közben már bejelentkeztem a horvát kulturális miniszternél, Antun Vujićnál pénzt kunyerálni. Megkérdezte, mennyit ad a magyar tárca? Mondtam, semmit. Akkor ő miért adjon, tette fel a kérdést. De azért békében váltunk el, mondtam, majd meghívom a bemutatóra. Szponzorok sem nagyon jelentkeztek, bár próbálkoztunk ezen a téren is.

Kékesi Ferenc ötlete mozdított ki minket a holtpontról. A horvát köztársasági elnök felesége, Milka Mesić mozgalmat indított közép-európai elnökfeleségek (first ladyk) részvételével a mellrák elleni küzdelem támogatásához. Kérjük fel Milka asszonyt és magyar partnerét, Mádl Dalmát, legyenek a pulai előadás védnökei, egyúttal ajánljuk fel a belépőjegyek árát a mellrák elleni küzdelem támogatásához. Vagyis jótékonyági köntösbe öltöztessük az isztriai programot. (A jegybevételek csak egy töredékét adták volna a költségeknek, nem ettől függött az előadás megvalósítása.) Az elnökfeleségek örömmel vállalták a szerepet és a felajánlást. Így könnyebben kilincselhettem pénzért, két first lady a védnök, és jótékonyági célú az előadás. Ez kinyitotta a kapukat, de előzetes puhatolózásaim arra intettek, nem biztos, hogy a pénztárcák is kinyílnak. Már nem tudom pontosan, mikor, de jó néhány héttel az előadás tervbe vett időpontja előtt Rosta Mária, a szerzői jogokat képviselő Zikkurat Színpadi Ügynökség vezetője ag-

gódva kérdezte, megvan-e a szükséges pénz az előadáshoz, megrendelhetik-e a szállítást, csomagolhatják-e a díszleteket. Még a fele sem volt meg, csak üres ígéret, de szemrebbenés nélkül azt mondtam, minden rendben. Minden áron sikerre akartam vinni a tervünket. Ha ugyanis nem kezdik meg időben az előkészületeket, nem lesz előadás. Nem bízhattam most már semmit sem a véletlenre, megbocsátható cselhez folyamodtam. Elmentem személyesen Budapestre Csányi Sándorhoz, az OTP elnök-vezérigazgatójához. Élő szóban is előadtam kérésemet, szponzorálja a pulai előadást. Mielőtt még kitérő vagy halogató választ adhatott volna, közöltem vele, hogy Horvátország második legnagyobb bankja, a Privredna Banka egymillió forint értékben támogatja programunkat. Miközben tudtam, hogy még semmit sem ígértek. Annyit én is adok, mondta, s máris volt egy milliónk. Zágrábba visszaérve első utam a Privredna elnökéhez vezetett. Mondtam, az OTP négyezer euróval (akkori értéken egymillió forint) támogatja Milka Mesić asszony védnöksége alatt rendezendő jótékonysági előadásunkat. Habozás nélkül kijelentette, az ő bankja ötezer eurót ad. Ugyanezt eljátszottam a MOL és az INA, valamint a MATÁV és a Hrvatski Telekom esetében is. Az olajipari cégek közül a magyar volt a gálásabb ötmillióval, az INA csak két és fél milliót adott (hús, illetve tíz ezer euró). További nagy támogató volt már a kezdetben a két horvát élelmiszeripari óriás, az Agrokor és a Podravka tíz-tíz ezer euróval. Ők egyértelműen a horvát first lady szerepe miatt szálltak be. Magyarországról a Fornetti említhető még az előadás utáni fogadás térítésmentes felszolgálásával. Még sok kisebb-nagyobb segítség is érkezett. Például a kilencven fős színházi társulatot a fiumei vasútállomásról a TRANSADRIA hajózási társaság szállította autóbusszal az isztriai városba. Szörényi Levente és Bródy János lemondtak a szerzői jogdíjról. Az *István, a király* előadása Pulán 90 000 euróba, azaz 22 500 000 forintba került. Meglett a pénz, lett előadás.

De a pénzszerzést megelőzően, majd azzal párhuzamosan folyt a szervezés, zajlottak az előkészületek. Erősen bíztam abban, hogy meglesz a szükséges anyagi háttér, ezért úgy dolgoztunk munkatársaimmal a követségen, hogy biztos talajon állunk. Mindenki lázasan igyekezett, egymást múlták felül. Oroszlánrész persze Kékesi Ferenc első beosztotté volt, ötleteivel, kapcsolataival, fáradhatatlan munkabíráásával. Mai napig hálás vagyok érte. Tervbe vettük, hogy az *István, a király* előadását egy rangos kulturális eseménysorozat keretében rendezzük meg. A pulai városvezetéssel összhangban úgy döntöttünk, Pulai Magyar Hetet rendezünk 2003. június 23. és 28. között a patinás városban. (A Külügyminisztérium ezt se nagyon támogatta, mindössze 350 000 forintot adott dologi költségekre.) Minden úgy történt, ahogy elterveztük. 23-án este az ünnepélyes megnyitó után Szabó István *Álmodozások kora* című filmjét vetítették az Isztriai Nemzeti Színház Nagytermében. A további napokon ugyanitt bemutatták a neves rendező két további alkotását, a Bizalom és a Szerelmes film címűt. 24-én Sebestyén János és Lantos István orgonaművészek előadást tartottak a pulai egyetemen, majd este koncertet adtak a pulai katedrálisban. Június 26. Szeged napja volt. Délelőtt 11:00 órakor a Városi Palotában Luciano Delbianco

és Botka László ünnepélyes keretek között aláírta Pula és Szeged közötti testvárosi kapcsolatokat rögzítő dokumentumot. Detoni Dániel zongorakonzertje, a Szegedet és Csongrád megyét bemutató fotókiállítás és a Szegedi Kamaragyűttes műsora volt továbbiakban a programban. 27-én az egész napos magyar-horvát üzletemberek találkozóját rendeztük meg. 28-án este került sor az *István, a király* bemutatójára a pulai római kori arénában, a Pesti Magyar Színház előadásában.

Nem véletlenül választottuk 28-át az előadás időpontjául. Stipe Mesić köztársasági elnök minden év júniusában úgynevezett „diplomata hétvégét” tartott a Pulától nyugatra fekvő Brijuni szigetén, nyári rezidenciáján. Erre hivatalos volt minden Zágrábba akkreditált nagykövet. Kellemes programokkal, strandolással, pihenéssel ötvözött kötetlen beszélgetések során barátságok alakultak ki, akár az elnökkel is, és sok fontos információ birtokába jutottak az excellenciás hölgyek, urak. Tervem az volt, hogy ezen hétvégén adjuk elő nemzeti rockoperánkat, mert az elnök mindig programba vetetett egy kulturális eseményt, hát legyen ez 2003-ban az *István, a király!* A Magyar Hét tervezése azzal kezdődött, hogy felkerestem a köztársasági elnököt, és előadtam a tervemet, mely azonnal elnyerte a tetszését. Természetesen azzal kezdtem, hogy felesége, Milka asszony az esemény fővédnöke Mádl Dalma társaságában. Mesić nyitott volt minden új kezdeményezés iránt, és fontosnak tartotta a magyar-horvát kapcsolatok elmélyítését, elfogadta a kezdeményezésemet. Így az esemény ettől kezdve kiemelt figyelmet kapott a horvát állami vezetés és a média részéről.

A program összetettsége ellenére az előkészületek jól haladtak, az előadás előtt három nappal a színházi társulat és a felszerelések is rendben megérkeztek. Ekkor derült ki azonban, hogy az amfiteátrumban felállított, a Pulai Fesztivál egyéb produkciói számára megfelelő színpad mérete 2-3 méterrel kisebb a kellenénél, és az úgynevezett világító tornyok is alacsonyabbak annál, ami a Pesti Magyar Színház előadásához kellenének. A horvát házigazdák ugyanis időközben úgy gondolták, ezért az egy előadásért nem fognak többletköltségekbe bocsátkozni, a „magyar táncosok majd kicsit összehúzzák magukat, a mű végén leereszkedő koronától pedig talán el is lehetne tekinteni”, vélekedtek, és vonakodtak figyelembe venni, hogy a színház által felépítendő forgószínpadnak adott méretű helyre van szüksége. Iglódi István rendező-igazgató azonban hajthatatlannak bizonyult: ha nincs megfelelő színpad, nincs előadás. Így tehát újabb megoldhatatlannak tűnő „diplomáciai kihívással” találtuk szembe magunkat. A lényeg, a hátralevő napok a próbák helyett színpadépítéssel teltek, amihez az alkatrészeket Zágrábból kellett hozatni. A főpróba így átcsúszott az előadás délelőttjére, és hogy még tovább fokozódjanak az izgalmak, elromlott a forgószínpad vezérlőberendezése is, így a színpadot a technikai személyzetnek kellett tolnia a színpad mögött. A szerencse a szerencsétlenségben, hogy a MOL aznap délután egy charter járatot indított Budapestről Pulába, így az egyetlen tartalék vezérlőpultot ők hozták magukkal, amit még az előadás megkezdése előtt sikerült üzembe állítani.

Ilyen előzmények és izgalmak után jött el 2003. június 28. estéje. Hogy továbbra is legyen még aggódni való, az előadás előtt fél órával sötét fellegek jelentek meg az ég alján. Innen azonban már nem volt visszaút, az előadás 21:00 órakor megkezdődött a római kori arénában mintegy kétezeröttszáz lelkes néző előtt. A horvát elnöki házaspár és Mádl Dalma asszony mellett ott volt a teljes zágrábi diplomáciai kar, a horvát kormány több tagja, számos kiemelkedő közéleti személyiség, mintegy négyszáz protokollvendég, közöttük szerte Horvátországból az ott élő magyar nemzeti közösség tagjai. Biztosan sok helyi magyar volt a jegyvásárlók között is. Az előadás előtt a nagyköveteknek angol nyelven kiosztottuk a történelmi darab eseményeinek összefoglalóját, a horvát közönségnek pedig a jelenetek között Gyurity István, magyarországi horvát színész ismertette a következő rész tartalmát.

Három köszöntő beszéddel kezdődött az est, Mádl Dalma, a pulai polgármester és a magyar nagykövet szólt a több ezres nézőseregnek. Csepergett az eső, amikor a következő beszédet mondtam el Detoni Xénia tolmácsolásával:

„Tisztelt Köztársasági Elnök úr, tisztelt Milka asszony, tisztelt Dalma asszony, Nagykövet urak, Polgármester úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim!

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm Önöket a Pulai Magyar Hét záróeseménye, az *István, a király* című magyar történelmi rockopera horvátországi bemutatása alkalmából. Ez a mű a XX. század utolsó negyedének legsikeresebb zenei alkotása és színházi produkciója volt Magyarországon. A darabot 20 éve játszó megszakítás nélkül kőszínházban és szabadtéri színpadokon, továbbá bemutatták a világ számos országában is. Csodálatos zenéje a magyar népzene hagyományaira épül, a látványos előadást számos táncbetét gazdagítja. Azonban nem csak ez volt a siker titka. A rockoperának 1983-ban aktuálpolitikai üzenete is volt. (Ne felejtjük el, akkor Magyarországon kommunista diktatúra volt, és az ország szovjet megszállás alatt állt.) A mű felhívta a lakosság figyelmét

- a nemzeti hagyományok tiszteletben tartására,
- az európai keresztény értékrend helyreállítására
- és a nemzeti önrendelkezés, az ország függetlenségének megvalósítására.

A hatás leírhatatlan volt. Amikor 1983. augusztus 20-án a budapesti Városligetben az ősbemutató végén felcsendültek a magyar himnusz dallamai, a színpad hátsó részén végigfutott a magyar nemzeti lobogó, és kifeszítve új hátteret alkotott, az utolsó akkordok elhangzása után hosszú ideig döbönt csend volt a nézőtéren. A csodálat és a meglepetés döbbenete volt ez. Azután elementáris erővel szólalt meg az elismerés, a szünni nem akaró taps. Mindenki megértette az üzenetet a nézőtéren! Nem sokkal később pedig mindenki értette az egész országban. Meggyőződésem, hogy ez volt a rendszerváltozás kezdete Magyarországon.

Emlékezően az ősbemutatóra, engedjék meg tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel köszöntsem a mai előadáson megjelent szerzőket: Szörényi Leventét és Bródy Jánost! (Hatalmas taps)

Az *István, a király*nak azonban ma is van aktuális üzenete. Amikor István Istenhez fohászkodik, és azt mondja „Veled Uram, de nélkülöd”, akkor ezzel a látszólag ellentmondást tartalmazó mondattal azt fejezi ki, hogy „elfogadom a keresztény értékrendet, megkötöm az európai szövetséget, de magyar maradok mindörökké, megőrzöm a hagyományaimat, saját értékeimet”. Ma is erről beszélünk, itt Közép-Európában mi, magyarok és horvátok. Magyarország és Horvátország földrajzilag és kulturálisan mindig Közép-Európa, illetve Európa része volt, most azonban politikailag és gazdaságilag is vissza akarunk kerülni az európai közösségbe, de horvátként és magyarként!

Ez a magyar történelem 1000 évvel ezelőtti meghatározó eseménye itt a 2000 éves római falak között emlékeztet minket közös történelmünkre, arra a 812 évre, amely Kálmán király tengerfehérvári megkoronázása és az első világháború kitörése között eltelt. Ebből a 8 évszázadból több mint 700 év perszonálunió keretei között harmonikus együttlétben telt el. Közösek voltak geopolitikai célkitűzéseink a török elleni védelemtől kezdve a Habsburg törekvésekkel szembeni fellépésig.

Ma ugyanez a helyzet: közös külpolitikai célkitűzések vezérelnek bennünket, de a jövőben nem perszonálunióban, hanem Európai Unióban fogunk együtt élni.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, engedjék meg, hogy köszönetet mondjak azoknak, akik nagyban hozzájárultak a mai előadás létrehozásához.

Mindenek előtt köszönet illeti Milka Mesic asszonyt és Mádl Dalma asszonyt, hogy elvállalták a védnökséget.

Köszönet Pula városának, hogy helyszínt adott.

Köszönet a Hisztria Fesztivál vezetőinek és munkatársainak az együttműködésért.

Külön köszönet illeti a szponzorokat, mert anyagi háttér nélkül semmit nem lehetett volna elkezdni.

A mai előadás megvalósításához sok embernek az odaadó munkájára volt szükség, de engedjék meg, hogy kettőt kiemeljek közülük. Nélkülük nem jött volna létre az előadás: Bashkim Shehu úr, a Hisztria Fesztivál igazgatója és Kékesi Ferenc tanácsos, a Magyar Nagykövetség első beosztottja. Hálás köszönet fáradtságot nem ismerő áldozatos munkájukért! (Nagy taps)

Végül, de nem utolsósorban tisztelettel köszöntöm a Pesti Magyar Színház teljes társulatát Iglódi István főigazgató-főrendező vezetésével! (Taps) Kedves Barátaim, fogadják az István, a király most következő előadását olyan szeretettel, mint amilyen szeretettel mi az Önök részére előkészítettük!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!”

Mire befejeztem, elállt a csendes nyári eső. Boldogan mentem a helyemre, mert pontosan, szó szerint azt mondtam el szabadon, amit előző napokban megfogalmaztam magamban. Semmit nem hagytam ki, semmit nem tettem hozzá. Amikor a helyemre értem, feleségem és Rosta Mari villámló szemekkel néztek

rám. „Botrányos voltál, hogy ilyen sokáig beszéltél”, súgta a feleségem. Mire én kapásból, védekezésül: „csak addig beszéltem, amíg elállt az eső, hogy jöhessenek a színészek”. A Jóisten kegyes volt hozzánk, nem esett egy csepp sem egészen az előadást követő fogadás végéig. Már kikötöttünk a hajóval Brijuni szigetén, amikor viszont egy hatalmas vihar tört ki. Olyan hevesnek bizonyult, hogy az eső sártengerré változtatta az amfiteátrum központi részét is, így a műemlékvédelmi hatóság napokig megtiltotta a díszletek csomagolását és elszállítását, amit a színház szakemberei egyébként eredetileg másnapra terveztek.

Hihetetlen nagy élmény volt a római amfiteátrumban látni István királyunkat és Koppány vezérünket, Gizellát és Rékát, Tordát és Laborcot, hallani Szörényi Levente csodálatos zenéjét. A közönséget megbabonázta a produkció. Szünni nem akaró taps fogadta a színpadon az előadás után – immár csillagos ég alatt – megjelenő művészeket. Gratulációk sorát kaptam nagykövet-társaimtól. Figyelték és megértették az eseményeket. Bár nyelvileg nem tudtak mindent követni, ezért néhányan megkérdezték tőlem, ugye Réka István szeretője volt?

2003. június 30-áig szólt a mandátumom. Az utolsó pillanatban sikerült ezt a szívemhez közel álló tervemet megvalósítani. Még kaptam két hét hosszabbítást a Dubrovnikai Nyári Játékok miatt, ahová már évek óta hivatalos volt a mindenkorai magyar kulturális miniszter. Ezt követően meglegedetten, sikerélménnyel hagytam el a horvát fővárost július közepén.

